

ผลของการสอนสุขภาพที่บ้านต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

นางสาว สุทิน คำชาย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-459-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF HOME HEALTH TEACHING ON QUALITY OF LIFE OF
HYPERTENSIVE PATIENTS

Miss Suthin Khakhai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Program in Nursing Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-332-459-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ผลของการสอนสุขภาพที่บ้านต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย
โรคความดันโลหิตสูง

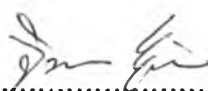
โดย   นางสาวสุทิน คำชาย
ภาควิชา   พยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤณี

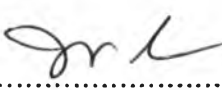

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุทิวาณ์ สุติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ชูนิพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสฤณี)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิสาร)

สุทิน คำชาย : ผลของการสอนสุขภาพที่บ้านต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
(EFFECTS OF HOME HEALTH TEACHING ON QUALITY OF LIFE OF
HYPERTENSIVE PATIENTS) อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสกุลย์, 186 หน้า.
ISBN 974-332-459-3

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการสอนสุขภาพที่บ้านต่อคุณภาพ
ชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โดยให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเปรียบเทียบ
คุณภาพชีวิตระหว่างผู้ป่วยที่ได้รับการสอนสุขภาพที่บ้าน กับกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการ
สอนตามปกติที่โรงพยาบาล กิจกรรมการสอนที่บ้านใช้แหล่งสนับสนุนทางครอบครัว และการรวมกลุ่ม
ดูแลตนเองทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ ผู้ป่วยโรคความดัน
โลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ ในคลินิกโรคความดันโลหิตสูง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชุมพวง โรง
พยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 60 คน
ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากนั้นได้สุ่มแบบง่ายโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอน คู่มือการดูแลตน
เองที่บ้านสำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง แผ่นพับเรื่องอาหารสำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง
แผ่นพับเรื่องการออกกำลังกายสำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง แผ่นพับเรื่องการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ
สำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง และแบบวัดคุณภาพชีวิตมาตรฐานขององค์การอนามัยโลก
(WHOQOL-100) ซึ่งได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงด้วยวิธีของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .87 ผล
การวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่ได้รับการสอนสุขภาพที่บ้าน ภายหลังการ
สอนสูงกว่าก่อนที่จะมีการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่ได้รับการสอนสุขภาพที่บ้าน ภายหลังการ
สอนสูงกว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ที่ได้รับการสอนตามปกติที่โรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ภาควิชา ..... พยาบาลศาสตร์
การบริหารการพยาบาล
สาขาวิชา .....
2541
ปีการศึกษา .....

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4077603336 MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: HOME HEALTH TEACHING / QUALITY OF LIFE
SUTHIN KHAKHAI : EFFECTS OF HOME HEALTH TEACHING ON QUALITY OF
LIFE OF HYPERTENSIVE PATIENTS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PUANGTIP
CHAIPHIBALSARISDI Ph. D. 188 pp. ISBN 974-332-459-3

The purposes of this quasi-experimental research were to study the effects of home health teaching on quality of life of hypertensive patients, and to compare quality of life of hypertensive patients who were taught at home and the taught by ordinary teaching method. The study was conducted at the hypertensive clinic of the out patient department in the Chumpaug Hospital, a 60 bed community hospital at the Nakhonrachasima Province. The total sample of 60 purposive sample were recruited. Then the simple random technique was performed to select each 30 patients for control and experimental groups. The interventions of the experimental were group teaching accord to the lesson plan with given the manual for self-care's hypertensive patient, pamphlet about food, pamphlet of exercise and pamphlet of muscle relaxation. The reliability of the measurement, WHOQOL-100 questionnaire, for Cronbach alpha was .87. The effects of the intervention on quality of life was analysed by t-test.

The major findings were as follows :

1. The quality of life of hypertensive patients, after taught at home, were statistically significant increased at .05 level.
2. The quality of life of hypertensive patients, who taught at home, were statistically significant higher at .05 level than those who taught by the ordinary method.

ภาควิชา.....พยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา.....การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา.....2541

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลสถิตย์ ที่ให้คำแนะนำ ข้อคิด และแก้ไขข้อบกพร่องตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา ดร. ไพฑูรย์ โปธิสาร ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิด และแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้สถิติ และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 10 ท่านที่กรุณาตรวจและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

การวิจัยครั้งนี้ ทุนบางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลพิมาย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลชุมพวง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย และขอกราบระลึกถึงพระคุณบิดาที่ล่วงลับไปแล้ว มารดา ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ตลอดจนเพื่อนนิสิตปริญญาโทรุ่น 7 คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนและน้อง ๆ โรงพยาบาลชุมพวงที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ แก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

สุทิน คำชาย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
สารบัญภาพ	ฒ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	7
คำจำกัดความของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย	11
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	77
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย	86
การวิเคราะห์ข้อมูล	92
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	102
สรุปผลการวิจัย	106
อภิปรายผลการวิจัย.....	107
ข้อเสนอแนะ	112
รายการอ้างอิง.....	113

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	121
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	122
ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	124
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	140
ภาคผนวก ง. สถิติที่ใช้ในการวิจัย	155
ภาคผนวก จ. รายการภาพประกอบ.....	180
ประวัติผู้วิจัย	183

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงใหม่ที่เข้ารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก คลินิกโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2541.....77
2	ลักษณะของกลุ่มทดลองที่เป็นสมาชิกครอบครัวผู้ป่วย จำแนกตามเพศและความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย..... 78
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ เพศ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่เป็นโรค 94
4	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการสอนสุขภาพที่บ้าน (กลุ่มทดลอง) และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) ก่อนการทดลอง.....97
5	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการสอนสุขภาพที่บ้าน (กลุ่มทดลอง) และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการสอนตามปกติ(กลุ่มควบคุม) ก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน... ..98
6	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงระหว่างที่ได้รับการสอนสุขภาพที่บ้าน (กลุ่มทดลอง) ก่อนและหลังการสอน 99
7	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต ระหว่างผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการสอนสุขภาพที่บ้าน(กลุ่มทดลอง) และผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ได้รับการสอนตามปกติ (กลุ่มควบคุม) จำแนกรายด้าน.....100

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ

หน้า

- 1 ระบบเรนิน / แองกิโอเทนซิน/ แอลโดสเตอโรน ในการเกิดภาวะความดันโลหิตสูง.....32
- 2 ความเป็นไปได้ในอิทธิพลการสนับสนุนทางสังคมต่อสุขภาพ 51

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	แสดงการสอนการวัดความดันโลหิตสำหรับสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วย 182
2	แสดงการสอนฝึกปฏิบัติการออกกำลังกายร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว.....182
3	แสดงการสอนการฝึกผ่อนคลายกล้ามเนื้อร่วมกันระหว่างผู้ป่วยกับสมาชิกในครอบครัว.....183
4	แสดงการบันทึกการดูแลตนเองของผู้ป่วยและญาติ.....183